

□ Əjdər Tağioğlu “Moisey Xorenatsi anonim keşiş müəllifdir” (“Elm və Təhsil” nəşriyyatı, Bakı, 2016-cı il.) əsərində ermənilərin etnotarixinin olmadığı qənaətinə gəlir. Müəllifin gətirdiyi faktlardan aydın olur ki, qonşu xalqların ətrafında qara yaraya çevrilmiş bu bədnam millətin Hayk eponimi IX əsrdə yunandilli Kilikiya erməni kilsəsində anonim keşiş tərəfindən Babil / Xalvey ədəbiyyatından götürülmüşdür. Erməni icması XIV əsrin əvvəllərində həmin kilsədə yunandilli “Bibliya”dan xristianlığın yunan provaslav təriqətindən moizələr dinləmişlər. XIV əsrdə Kilikiya kilsəsində anonim keşiş M.Xorenatsinin adından erməni dilində “Hayistan tarixi” yazıldı. Bu kitab Şumer dastanı “Bilqamis”dan və “Avesta” abidəsindən götürülmüş və “erməniləşdirilmiş” materiallar əsasında tərtib edilmişdir. Nə “Bilqamis” dastanının, nə də “Avesta” abidəsinin ermənilərlə heç bir əlaqəsi yoxdur.

də “Armeniya tarixi”ni “qələmə alanda” Mar Abasın “tarixindən” istifadə etmişdir.

Nikitin Emin Rus İmperator Arxeoloji Cəmiyyətinin 1881-ci ildə Tiflisdə keçirilən V qurultayında Mar Abas Katinanın tarixi şəxsiyyət olmadığı barədə bəyanat verdi və bununla da nüfzlu elmi ictimaiyyətin qarşısında ermənişünaslığın şah damarını kəsmiş oldu.

Əjdər Tağioğlu fikrinin davamında yazır ki, bu etiraf bir daha sübut edir ki, kilsə anonim keşiş M.Xorenatsinin “Armeniya tarixi” kitabını erməni milləti ilə heç bir əlaqəsi olmayan üç türk dövlətinin (Biaini, Arme, Part /Parfiya) əhalisi tərəfindən ayrı-ayrı dövrlərdə yaradılmış mifoloji və filoloji ədəbiyyat əsasında tərtib etmişdir.

Bütün bu deyilənlər bir daha sübut edir ki, Azərbaycan türklərinin Ön Qafqazda Zərdüş inancına, “Avesta” mədəniyyətinə, “Avesta yazısı”na malik qədim yerli xalq olduğunu sübut etmək üçün gətirilən təkzibedilməz faktlar, ta qədimlərdən ata yurdumuz olan bugünkü “Azərbaycan coğrafiyası”nda biz türklərin qədimliyini görmək istəməyən rus imperiyasının Türksüz Qafqaz” işğalçı siyasətini darmadağın edir, daşını daş üstə qoyur.

1858-ci ildə Nikitin Osipoviç Emin adında moskvalı erməni keşişi M.Xorenatsinin “Hayistan tarixi”ni mxitaristlərin uydurduqları variantlarla üzləşdirir və rus dilinə çevirmək üçün seçdiyi nüsxəyə imperiyanın “Türksüz Ön Qafqaz” işğalçı modelinə uyğun özünün ciddi əlavələrini edir və onu “Armeniya tarixi” adı ilə nəşr etdirir.

“Armeniya tarixi”ndə özlərini “hay” adlandıran millətin həyatı ilə bağlı hər hansı bir tarixi hadisədənmi, onların çarlarındanmi bəhs edilir? Sualın cavabı olaraq, Əjdər Tağioğlu yazır ki, erməni kilsəsi və onun saxtakar əlaltısı Nikitin Emin erməni millətinə saxta “tarix” yazanda hadisələri Parfiya imperiyasının anonim çarı Vaqarşaqın, “erməni əlifbası”nın “ixtirasını” başqa bir Arsaklı anonim çar Vramşapuxun sarayı ilə əlaqələndirir.

Nikitin Emin “Armeniya tarixi”nə yazdığı “Ön söz”də bildirir ki, guya çar Vaqarşaq Suriyalı anonim alim Mar Abas Katinaya “Armeniya tarixi”ni yazmağı sifariş verir. O, “Nineviya” arxivinə gedir, guya yunan dilində “kiçik kitab” tapır və “ermənilərin “ilkin” tarixi”ni yazır. Guya bu hadisə m.ö.150-ci ildə baş vermişdir. Nikitin Eminin yazdığına görə, guya V əsrdə M.Xorenatsi

Əjdər Tağioğlu tarixi faktlarla sübut edir ki, semitdilli ədəbiyyatda “şumerlər” adlandırılan əhali Urmiyyə gölünün sahillərində qədimdən məskunlaşan Azərbaycan türklərinin etnogenezində iştirak etmiş “Mar” və “Su” tayfalarının izdivacından yaranmış “Sumar”, /”Sumer”/ nəslidir. “Avesta”ya gəldikdə, bu abidə də Mar və ən yaxın qan qohumu olan Maq tayfalarının Azərbaycan türklərinə qoyduqları ən qədim irsdir.

Əjdər Tağioğlunun araşdırmada yerli-yerində gətirdiyi tarixi faktlar, əsaslı dəlillər, elmi məntiqə uyğun ümumiləşdirmələr və nəticələr sübut edir ki, “Hayistan tarixi” anonim keşiş M.Xorenatsinin adına yazılsa da, bu əsərin çağdaş ermənilərlə heç bir bağlılığı yoxdur. Babilli Hayk, “Bilqamis” və “Avesta” ilə də əlaqə yoxdur.

“Türkmənçay” müqaviləsindən sonra erməniləri 1828-ci ildə Arazın o tayından gətirib Qafqaz Albaniyasının qərb ərazilərinə yerləşdirdikdən sonra ruslar köçkün ermənilərə “qədim yerli əhali tarixi” yazmaq üçün işğalçı “Türksüz Ön Qafqaz” savaq modelini hazırlayırlar. Bundan sonra Venetsiya kilsəsində mxitaristlər ciddi iş aparırlar. Ayrı-ayrı keşişlər tərəfindən M.Xorenatsinin adına xeyli “tarixi” variantlar uydurulur.

Özlərini “HAY” adlandıran millətin etnotarixi və etnoyazısı olubmu?

Qarabağda tökülən qanlara səbəb olan bu qəddar tarixi siyasətin nəticəsi idi ki, Azərbaycan türklərinin qədimdən qədim olan mənəviyyət, mədəniyyət və dövlətçilik tarixinin daşlaşmış şahidləri olan Atəşgah kitabələrində “Avesta” memar xəttləri tərəfindən oyulmuş “Avesta/Aramey” (İ.M.Dyakonov) yazı mətnlərinə qarşı tarixdə misli görünməmiş amansız rus-erməni keşiş təxribatı başlandı. Bunun üçün tarixçi və dilçilərdən, habelə əli qələm tutan, ya tutmayan keşişlərdən və adi daşyonanlardan ibarət təxribatçı dəstələr səfərbərliyə alındı.

Maraqlı və ibrətamiz cəhət budur ki, rus-erməni keşiş birliyinin bu tarixi vəhşilikləri yerli türk əhalisinin gözləri qarşısında baş verirdi. Xalqımızın başına zaman-zaman gətirilən fəlakətlər tarixi yaddaşsızlığımızdan irəli gəlirdi.

Bu tarix rus-erməni kilsəsinin Oğuz türklərinə qarşı mənəvi terror tarixidir!

Keşiş babalarından daha riyakar və məkrli olan erməni tarixçiləri və dilçi alimləri bu təcavüz və təxribatdan sonra Azərbaycan türklərinin qədim Ön Qafqazda “Avesta” inancında, “Avesta yazısı”nda olan qədim dövlətçilik tariximizi çox sərbəst və arxayın şəkildə tarixi olmayan köçkün babalarının adına yazdılar.

Arxasında himayədar dayandığını gören ermənilər “Van gölü” ətrafında tapılmış “Avesta” daş yazı mətnlərində də “düzəlişlər” aparmışlar. Onların insanlığa

“Ermənilər yaşadığı ərazinin ən yaramaz adamlarıdır”.

Karen PATKANOV (Patkanyan)

yaraşmayan əməllərində yeganə məqsəd çağdaş erməni yazısının “Avesta/ Aramey yazısı”nın kilsədə üzü çıxarılmış şəkli olduğunu gizlətməkdir.

Tarixi həqiqət bu qədər aydın olduğu halda, erməni dilçi və tarixçi alimləri ötən yüzilliklərdən bəri elmi ictimaiyyəti yunandilli anonim keşiş Mesrop Maştosun minilliklərdən gələn “Avesta yazısı” olan Alban dövlətinin qədim yerli əhalisinə 52 hərfdən ibarət guya əlifba tərtib etdiyinə inandıra bilməmişlər.

Həmin saxta epizodu olduğu kimi veririk: “Mesrop çar Arsvaxen və yepiskopların başçısı İerimi ilə görüşmək üçün Axovanka gəlir. Mesropu məmnuniyyətlə qəbul edirlər, onun təliminə seçmə uşaqlar verirlər.

Mesrop qiymətli təcrüməçi Beniamini yanına dəvət edir. Yepiskop Ananinin vasitəsilə Suinik hökmdarı gənc Vasakı da çağırır.

Mesrop onların iştirakı ilə qarqarların kobud, əlaqəsiz, varvar boğaz səsləri ilə “Əlifba” tərtib edir.

Mesrop nəzarəti şagirdi İonaö-ana tapşırır, onu çar sarayına keşiş təyin edir, özü Armeniyaya qayıdır.”

Əvvəla, Mesropun “Armeniya” adlandırdığı “ölkə” hansı coğrafiyada yerləşir, məlum olmur. Bu o deməkdir ki, gerçək tarix nə Mesropu tanıyır, nə də onun “Armeniya ölkəsi”ni.

İkincisi, haqqında söhbət gedən epizodda kilsə keşiş ləhcəsinə uyğunlaşdıraraq, tarixin tanımadığı saxta haydilli “Axovank” toponimi ilə Oğuz-türk Albaniyasını V əsrdə “erməni dövləti” kimi qələmə verməyə çalışır. Bu məqsədlə də bir neçə cümlədən ibarət olan həmin keşiş nağılında ölkə çarı Arsvaxen də, yepiskopların başçısı İerimi də milliyyətə erməni kimi verilir. O dövrdə Oğuz Albaniyasının tərkibində olmuş Suinik əyalətinin guya hökmdarı da “Vasak” adında başqa bir ermənidir. “Qiymətli təcrüməçi” Beniaminin də milliyyəti məlum olmur.

Belə bir vəziyyətdə hansı ağıllı adam qəbul edə bilər ki, fırlıdaqçı bir keşiş m.ö. yüz illərlə “Avesta” qanunları ilə idarə olunan, icra işləri “Avesta yazısı”nda aparılan, möhkəm dövlət quruluşu olan Ön Qafqaz Oğuz Albaniyasının qədim yerli türk əhalisinə ayaqüstü keçirdiyi “toplantıda” guya “Əlifba” “tərtib etmişdir.”

Albaniya əhalisindən əvvəl guya Mesrop iverlərə (indiki gürcülərə) əlifba “tərtib etmişdir.” Həmin epizodu da olduğu kimi veririk: “Mesrop İver torpağına gedərək Allahın mərhəməti sayəsində yunan və erməni dilləri təcrüməçisi Dçaxanın köməyi ilə onlar üçün əlifba tərtib edir, İver çarı, Bakur və yepiskop Moisey Mesropa dəstək verirlər”. Mesrop orada oğlan uşaqlarını seçib onları iki yerə ayırır, özünün iki şagirdini Xordsəndən olan Teri və Taronlu Muşeni onlara müəllim təyin edir”.

Alban və İver əhalisinə Mesrop Maştosun guya “əlifba” “düzəltdiyini” ötən yüzillikdən bəri iddia edən erməni tarixçi və dilçi alimlərinin əlində yuxarıda verilən bir neçə cümlədən başqa, heç bir maddi sübut yoxdur.

Buradan aydın görünür ki, bir neçə cümlədən ibarət uydurma kilsə rəvayətini bayrağa çevirib, özlərini Ön Qafqaz xalqları arasında ən yüksək qədim “yazı mədəniyyətinə” malik xalq kimi qələmə verən ermənilər qonşulara qarşı tarixi düşmənçilikdən dənən də, bu gün də əl götürmək istəmirlər.

Eçmiədzin kilsəsi və onun “tarixçi” varisləri XIX əsrdən başlayaraq, bu gün də indiki Gürcüstan ərazisində olan bəzi kilsələri öz adlarına çıxmaqda davam edirlər. Maraqlıdır ki, gürcü kilsəsi erməni kilsəsinə qonşu kimi hörmətlə yanaşdıqca, məkrli Eçmiədzin katolikosu bu gün də bütün müqəddəs dəyərləri ayaq altına atıb tapdalamaqda davam edir. Artıq XXI əsr olsa da bu ermənilər heç düşünməzlər ki, niyə qafqazlılar, eyni zamanda, qonşuları bunlara hörmət etmirlər. Elə bu məqamda xatırlatmaq yerinə düşər heç təsadüfi deyildir ki, Karen Patkanov (Patkanyan) yazırdı: “Ermənilər yaşadığı ərazinin ən yaramaz adamlarıdır”.

Cavid İSMAYILOV,
iqtisadçı alim, hüquqşünas